

До історії батуринської переправи

Батурин розташований на лівому березі прекрасної річки Сейм – одній з найбільших приток Десни. Зі старих описів знаємо, що річка була повноводною, широкою, глибокою та була важливим торговим шляхом. Та вже у XVII-XVIII ст. русло річки міліє. Заплава Сейму біля Батурина, завширшки в 1 км, мала багато проток, рукавів, стариць та підвищені ділянки, що не затоплювалися весняними повенями і утворювали острови, через які можна було переправлятися з одного берега на інший. Ці природні особливості ускладнювали зв'язок з правим берегом, проте й слугували природним захистом від нападів з боку річки.

В усі часи важливу соціальну та сільсько-господарську роль відігравали переправи-перевози через норавливий Сейм, швидкість течії якого немала – від 0,3-0,4 м/с і до 0,7 м/с на перекатах. Один з таких перевозів знаходився нижче від Батурина, називався Обмачівським й існував ще до заснування міста. Після 1625 року з'являється Батуринський перевіз, що розташовувався ближче до міста. Його роль особливо зросла тоді, коли Батурин став гетьманською резиденцією і в ньому з'явилася поштова станція. Це були броди, човнові, поромні переправи, санні дороги взимку. Через активну діяльність потоку переправи на Сеймі час від часу змінювали своє місцезнаходження. Маємо свідчення, що у XVIII ст. Батуринським перевозом володів Батуринський (Кербутівський) жіночий монастир. Пристань перевозу знаходилася (у 1767 році) «під самим старим пустим містом». Після ліквідації цієї обителі Батуринський перевіз відійшов до Миколо-Крупницького чоловічого монастиря.

Опис Батуринської переправи зустрічаємо у подорожньому щоденнику латиноамериканського політичного та військового діяча Франсіско де Міранди, який подорожував Чернігово-Сіверщиною у 1787 р.: «О четвертій ранку встав, випив кави з молоком і пішки дійшов до річки, яка протікає внизу, під горою; вона називається Сейм, і, якщо не помиляюся, це друга за величиною ріка тутешнього краю після Дніпра. Однак, в Америці її вважали б струмочком. Човна довелося чекати цілу годину; тут їх два, але переправа дуже погано налагоджена».

Чиновник особливих доручень М. Калиновський рапортував у 1845 р. про «...величайший беспорядок на плотине через р. Сейм близ Батурина, на которой устроены мосты, не имеющие ни на одну сторону перил. На этих мостах изгнившие доски провалились и образовали в нескольких местах огромные дыры...». 1867 р. Батуринське волосне правління подало клопотання до Конотопської повітової управи про виділення коштів на ремонт мостів у Батурині.

Цікаві відомості про паромну переправу через Сейм маємо з періодичних друкованих видань кінця XIX – початку XX ст. Паромна переправа з'явилася в Батурині, ймовірно, в самому кінці XVIII ст. В газеті «Рада» за 1914 р. читаємо: «З переходом в початку од графа А.К. Розумовського до казни тутешніх кріпаків і маєтностей, з ними вкупі перейшов і паром, що на р. Сеймі. Цей паром, як не було ще залізниць і через Батурин лежав головний шлях, під назвою московсько-київський, казні давав гарні прибутки, і таким чином було на що його содержувати справно і в порядку...». З архівних документів знаємо, що переправа приносила казні щорічного прибутку до 800 руб.

«Киевлянин» в 1907 р. писав про щорічні торги на аренду переправи в Батурині, яка тоді вже була в дуже поганому стані: «в теченіє последних лет безсменный арендатор ея (еврей) ограничивался лишь кое-каким наружным ремонтом». У травні 1908 р. «рух з одного боку річки на другий припинився зовсім, бо казенний паром стоїть де-кілька днів нерухомо, до того ж він такий, що й на топливо вже не годиться, зогнив», та вже у червні дізнаємося про його ремонт, на який було виділено 500 руб. і ремонт цей був лише частковий: «досчатая настилка поставлена новая, а баркасы, на которых держится этот помост, как были, так и остались гнилые». Оренда парома при цьому коштувала орендареві 438 руб. на рік.

Та вже у 1909 р. під час танення льоду на річці «напором льда сломало стоявший на берегу наш гнилой паром ... остается только порадоваться, что посудина погибла пустая, а не переполненная людьми и животными. Теперь Батурин совершенно отрезан от своего предместья Матіевки и ближайших волостей соседнего Кролевецкого уезда».

Проект заміни паромної переправи на стаціонарний міст виник ще у 1903 р., навіть була підрахована сума «на постройку заливного деревянного моста через левый рукав р. Сейма и въездом на него 320 руб. 68 коп.». Але тоді не вдалося дійти згоди між земством та батуринською громадою. І лише в 1914 р. батуринський старшина А. Стокоз подав клопотання про дозвіл батуринцям збудувати через р. Сейм за громадський кошт міста. Казна на це згодилася, але з тим, «щоб через нього, за винятком батуринців та тутешніх хуторян, чужим селянам не дозволяли переїжджати...». На будівництво мосту було виділено з громадських коштів близько 2000 рублів, а також були вибрані уповноважені, які повинні були контролювати будівництво.

Так почалася історія налагодження дерев'яних мостів у Батурині. Паромна ж переправа продовжувала існувати до побудови автомобільного бетонного мосту через Сейм у 1957 році.

Згодом для потреб, у першу чергу, мешканців Матіївської сільської ради та відпочивальників місцевої колгосп щорічно ставив легкий тимчасовий пішохідний міст через р. Сейм. Його зводили по завершенню весняного паводку і стояв він до осіннього кригоходу на початку замерзання річки. Такі «пішоходки» будували до 1999 року.

У жовтні 2020 р. завершено монтаж стаціонарного підвісного пішохідного мосту, який з'єднав Батурин та Матіївку на місці давнього Батуринського перевозу.